

Igbo A: literature – Standard level – Paper 1
Igbo A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Igbo A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)

Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)

Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Dee naani **otu** nkebi mkpowa/nkowa agumagu ederede kenduzi/mgbaziri. N'aziza gi, i ga-enyeriri ntuziaka banyere ajuju kenduzi/mgbaziri ndi ahu I weputara.

1.

Ngõzi elelechaala akwukwõ ugbu a. Chude ebidola orõ, ma otu ihe mere bu na ya na nna Ngõzi na-arõ orõ otu ebe. Ha na-ahõ utõtutõ õbõla na ehiehie õbõla. Nke a mere na mgbe Chude ji ala orõ bu mgbe Maazõ Onwuka ji ala nke ya. Maazõ Onwuka laruo, õ naghõ ekwe Ngõzi apõtã ezi. Nke a mere na o teela Chude na Ngõzi hurõ onwe ha anya ikpe azõ. Chude
5 chechaara ihe õ ga-eme, otu uche sã ya buru mmanya jee be Maazõ Onwuka jõã ya ase maka ãlõ Ngõzi ka õ mara ihe õ ga-ekwu. Ma o chechaala ihe ðõrõ ya, mara na nke ahõ enweghõ isi n'ihõ na nke mbõ, õ bu obere ego a õ na-arõtã ka ya na nne ya ji egbo mkpa ha. Ahõã na-anyõ nne ya nke ukwu ugbu a. O burõ na nne ya nwere ike kwõdo nke aka ya, õ mara ihe õ ga-eme n'ihõ na ugboõgõrõ mĩara gi, mĩara nwunye ðõ gi, i risaa nke gi ahõ. Nke abõã, õ buladõ na õ hurõ
10 ego, nna Ngõzi ga-ama uzõ õ ga-esi chõpõ ya n'ihõ na õ buõhõ otu uzõ ka e si egbu oke: i jighõ mma gbuo ya, ã kũõ ya isi n'ala, ma õ bu i were osisi kũgbuo ya. O gaa na nke nna Ngõzi, o nwere ike ãsõ ya na õ chõrõ ka Ngõzi gũkwuo akwukwõ, ma õ bu o bulie ugwõ ngõ ya ebe aka Chude agaghõ erõ, maka na aja agaghõ achõ na-awa akpakwuru danda.

Ihe ðõrõ Chude hiri nne. O ji nwayõõ na-eme nke o nwere ike mgbe õbõla o nwere ike ime
15 ya, kama ebe e soruru ji õ gwõ, a rõwa mkpõ. O wee kwuo n'obi ya nay a agaghõ eji nkwo ga lãã nwanõ n'ihõ na e kwuru na kama a ga-atabiri ji õkõ gbajawa eze, ya ðõ n'õkõ juõ oyõ.

Ihe õ sorõ ya burõ, Chude agaghõ edinwu ãnõ ghara ãðõ na-ahõ Ngõzi, ma õ bu nõ olu ya. Nna ya anaghõ ekwekwa ya apõtã ezi ma õ lõtã orõ, ma ya fõðõ ãga na be Chude. Ma, nke a egbochighõ agõõ ãhõ onwe ha ãgõ Ngõzi na Chude, maka na anya ðõ nduri n'ite e sinyere õkpa.
20 Nðõ ãgbo sã õhõã na-asõ nkata epukweela ero, ma ugbu a, õhõã ðõ be Maazõ Onwuka jere ipu ero, puo ãðõ Chude nwa Obi na-eri, ma Maazõ Onwuka sã ya anwala anwa bata n'õhõã ya.

Ugwu mõtã mgbaji ukwu, agadi nwanõ amõtã a rĩkãta, e zuwe ike, maka na uzõ mmiri mechie, onye mmiri ðõ mkpa esi uzõ nkõ jewe mmiri. O bu ezi okwu na akõ na ibe ya bi, ichere gbabidoro ha ekweghõ ha hõ onwe ha anya. Otu ubõchõ, Chude naara efe n'ulõ orõ ha, sã kaya
25 je weta ihe n'ulõ, gaa na be Ngõzi ha n'ihõ na õ ma na Maazõ Onwuka nõ n'ulõ orõ ha ugbu a. Mgbe õ batara, ya na Ngõzi nwere efe nõdewe onwe ha nso, kõrõã ihe ðõrõ ha maka na uzõ juõ oyõ, nduri ebee n'ala. Ebe ahõ ka ha nõ wee tõtõ aro ka ha abõtõ ga-esi na-ezirita onwe ha ozi.

Ihe ha kwutere bu nke a: Nna Ngõzi nwere otu okpu õ naekpuma õ na-eje orõ. Okpu ahõ
30 kara nka n'ime, ðõ ka akwõ õchõcha. Mgbe õbõla Maazõ Onwuka ruru n'ulõ orõ ha, o nwere ebe õ naedewe okpu ahõ. Mgbe orõ gbasara, o jee ebe ahõ were okpu ya tinye n'isi, chõwa uzõ be ya. Mgbe o ruru ulõ, o dewe okpu ahõ ebe õ na-ekonye ya na ntu. Chude na Ngõzi wee kwekõrõtã na õ bu nna Ngõzi ga na-eziri ha ozi site n'uzõ a: n'uzõ utõtutõ, Ngõzi dechaa akwukwõ õ chõrõ inye Chude, o tinye ya n'ebe akwa e ji mee ime okpu si kaa nka. Mgbe nna ya kpuuru okpu ahõ ruo n'ulõ orõ, Chude ga-eje ebe õ na-edewe okpu ya were akwukwõ Ngõzi, dee nke
35 ya tinye. Mgbe Maazõ Onwuka lõtãã dewe okpu ya, Ngõzi ejee ebe ahõ were akwukwõ Chude deere ya.

Utã adõrõghõ Chude nke o ji adõrõ Ngõzi n'ihõ ukã õchõ ha ji Maazõ Onwuka eme, n'ihõ na õ bu onye isi mere onwe ya oke sã umõ aka ghõõ nwamba chõwa ya. Otu a ka Maazõ Onwuka si ebugharõ akwukwõ ha na-edere onwe ha. Nanõ mgbe ha ji ahõ onwe ha anya bu ma Maazõ
40 Onwuka jee ulõ ma õnwa gwõ, n'ihõ na egbe laa ãje, uriom õkõkõ emegharõã ahõ.

Eje ala bu ubochi nile ma ejejie m chi bu otu ubochi. Maazi Onwuka lotara oru, choo ka ya kowe okpu ya na ntu, akwukwo Chude deere Ngozi wee si n'ime ya daputa. Mgbe o guchara ihe Chude deere Ngozi, o riri ya onu maka na oghighi onu o ga-eji tie mkpu. O bugh nani na ewu tara ya igu n'isi; o tachara igu, taa aziza, were onu kperekwuo ekwere. O were
45 akwukwo ahụ Chude dere, mee ahụ ka o dighi ihe ya huru. Ngozi biara choo akwukwo Chude deere ya ma o hughighi, o wee dee nke ya tinye ebe o na-etinye. Mgbe nna ya choo ije oru n'ututu, ihe mbu o mere bu na o tinyere aka ebe oghere ahụ di, weputakwuo akwukwo Ngozi deere enyi ya nwoke, nkata wee kpudo onye ihu na onye azu.

Mgbe o lotara oru, o ziri Ngozi ka o je kpo Chude. Obi di Ngozi na Chude mma n'ih na Maazi Onwuka achoola ime omume ka mmadu, ma mgbe ha ruru, o tinyere aka n'akpa
50 weputara ha akwukwo ha abuo deere onwe ha, ihe ahụ wee rie ha onu. Mgbe Maazi Onwuka choo iji olu ukwu bawa mba, nne Ngozi gbaputara gbachitewere ha abuo. Mgbe ha abuo na-agbagha onwe ha okwu, Chude na Ngozi mipuru.

Ihe a buru Maazi Onwuka aju, maka na o bu oke ala na-ebute anya iro. O gaghi izu abuo,
55 a choo otu ihe si na Chude mere n'ulo oru ha, bido nke ahụ aka choo ya. Ahuhu nile Chude huru bu ije o jetara maka ihunanya ya na Ngozi huru onwe ha.

T Ubesie, *Ukwa Ruo Oga Ya O Daa* (1979)

- (a) Kedụ ihe i nwere ike ikwu n'uzo odee jiri kwalite ma gosiputa agwa n'ileba anya n'isiokwu ha?
- (b) Kowaa uzọ gasi e si jiri asusu na agwara akankè n'ikeputa ejije na nsogbu di n'akwukwo a.

2.

Ogbanje

Njokū: Nsògbu ākarjala
 Nhusì anya akarjala
 Kwà afò ụkà Nwamkpà
 A gbaa òke mbụ, ò tọọ n'ogwè,
5 A gbaa òke ābụa, ò tọọ n'ogwè
 E kwèrè ogwè pja akū?
 Nwa alō ahụsiela anya
 Nke à ò bughị mkpịsiri akā ochiè?
 Anyị dābiri ya kà i ghàra ibīa òzo
10 E nyewo ụmù akā saraka
 Ihe ndị à bù kà o sì chọọ
 Ọ bù ginị fòdūrù?
 Mà ebe i jikèrè ikpù ànyị ọnu n'ala
 Imesi ānyị ike n'elèghị anya
15 Enweghị eberè màkà nhusì anyà
 Husie anya ùgbòrò ise
 N'akùkù mmiri ntà
 Kà ibu nkụ nà kàràjirì
 Gà-àgwa gị okwu, okwu i gà-ànu
20 Kà òke à buru ijē Tkpe āzụ gị.

Ijè: Òleē ebe i jì m àga?
 Ì jì m àga akụkụ mmiri?
 Ọ bù ebe ahụ k'ì nàtara m?
 Ò bughị gị nà-èbe akwā
25 Na-àchọ m ụbòchi niile
 Kà ụso ekwū gị juo?
 Ọ bughī gị nà-àgba àjà
 Na-àchọ ihe i gà-ème.
 Kà m bàta n'ulò gị?
30 Ì mezùola kà m sì chọọ?
 Ibu nkụ na karajim
 Ò bughī anụ ahụ kà ọ nà-èmebi?
 Anò m ichè na-èle gị anya
 Hụ kà echiche ụnu sị àga
35 Isū m ọkụ gà-ème kà
 M jie nīji ukwu
 Ọ bù onye ojii kà i gà-àmụ òzo
 Enwèrè m èberè n'ebe ụnū nò
 Ahūwo m nhusì anya ụnū
40 Mà nwenù ndidi n'ezie
 Ọ fòdūrù ùgbòro ijè àbụọ
 N'ihì nà aka m anozughị ogè m
 Kà m wèe nògide buru òkè gị.

- (a) Kọwaa okwu a bụ Ogbanje na nnukwu mkpà ọ dị n'isiokwu abụ a.
 - (b) Kedụ ihe i nwere ike ikwu gbasara ụzọ ndị ahụ ma kèe ka agwara akankè odeabụ jiri rụọ ọrụ siri metụta n'abụ a?
-